

نقش نهاد خمس در استقلال اقتصادی شیعه

چکیده محتوایی

بیان مدعا (حجت الاسلام دکتر محمد دوست):

مناسبات اقتصادی، از عوامل مؤثر تداوم حیات انسانی است، از مهم ترین مؤلفه های رهبران شیعه (علیهم-السلام)، در مواجهه با بحران های اقتصادی پیش روی این اقلیت، تقویت «نهاد خمس» بوده است که نتیجه آن راهکار راهبردی، پایه ریزی نهادهای توانمندی مثل «نهاد وکالت» در عصر حضور و «نهاد مرجعیت» در عصر غیبت برای برون-رفت از تنگناهای فراگیر اجتماعی بوده است. بر اساس منابع تاریخی و با رویکردی توصیفی - تحلیلی، «نهاد خمس» یکی از پرسابقه ترین نهادهای اقتصادی شیعه در پاسخگویی به نیازهای روزافزون و تأمین استقلال مالی شیعه بوده است، که توانسته است، ظرفیت های پنهان خود را در برابر هجمه ها، تحریم ها و محدودیت های حکومت ها نشان داده و در نتیجه نقش موثری در شکوفایی اقتصادی تشیع در چهارده قرن گذشته داشته باشد. به نظر می رسد دستیابی به تصویری شفاف تر از این نهاد کارآمد، بتواند الگوی کارآمدی برای عبور دادن قافله تشیع از گردنه های سخت اقتصادی در زندگی نوین اجتماعی ارائه دهد. چنان که تعمیق باور ضرورت تداوم آن می تواند نقش آفرینی شیعه در جهت نیل به تمدن نوین اسلامی را تقویت نماید تا ضمن حفاظت از تفکر شیعه، آنان را به گروه اجتماعی منسجم، موثر و پویا تبدیل نماید.

ناقد اول (حجت الاسلام اخوان):

اگر مقاله ای نقد شود، نقد نویسنده مقاله نیست؛ در این مقاله ضعف در ارتباط بین فرضیه ها با خود ادله است؛ اگر خمس نبود، دسترسی به تمدن نوین اسلامی نبود؟؛ در حال حاضر با توجه به منابع موجود حاکمیت اسلامی، آیا با مدعای نویسنده که قوام و ثبات اقتصادی شیعه را مدیون خمس است، نسبتی دارد؟؛ حقوق دیگر هم وجود دارد مثل زکات و...؛ محافظت از تفکر شیعه ارتباط مستقیمی با مساله خمس ندارد؟ توسعه و گسترش بهتر از محافظت از تفکر شیعه است؛ اگر علی علیه السلام حاکم می شد، خمس به این شکل واجب می شد؟؛ چون جامعه اسلامی، جامعه مفیدی بود خمس واجب شد؟.

ناقد دوم (حجت الاسلام دکتر پناهی بروجردی):

عنوان مقاله نقش نهاد خمس در استقلال اقتصادی شیعه است که دو متغیر دارد: 1- استقلال اقتصادی و 2- نهاد خمس؛ اگر وضعیت شیعه در صدر اسلام تحلیل می شد و بعد نقش خمس مورد بررسی قرار می گرفت. نمونه ای در مقاله وجود نداشت؛ اگر بخواهید این مقاله تقویت شود باید قبل از وجوب خمس و بعد از وجوب خمس تحلیل شود؛ در مورد تبیین خمس توسط امامان شیعه آن را مستند کردید و تحلیل های شخصی افراد از فرمایش علما باید برای تایید استفاده کرد نه استدلال؛ در این مقاله بحث در مورد سازمان وکالت زیاد مطرح شده است؛ نقش وکالت در هدایت اقتصادی ارتباطی با بحث نداشت؛ اشاره به وجوب خمس در مقاله داشتید که ارتباطی با موضوع نداشت؛ مقاله پرسش هایی داشت که ارتباطی با وجوب خمس ندارد.